

הוראות מכירת חמץ

**של הגאון הגדול מורינו הרב שליט"א – בעל שבטי ישראל
לשנת תשפ"א שחל ערב פסח בשבת קודש**

- יש למכור את החמץ קודם זמן הביעור, ככל השנים¹.
- כיון שיש חניות ומאפיות שמוכרין חמץ אחה"צ לצרכי סעודות שבת, לכן כותבין בשטר מכירה שחלות המכירה בחצי שעה קודם שקיעת החמה².
- בקנין סודר שעושין בהמכירה לגוי, יש להרב המוכר להשאיר את הסודר של הגוי ברשותו, עד חצי שעה קודם שקיעת החמה, שאז זמן חלות המכירה³.
- החמץ שיאכלו בסעודות שבת, יש בזה כמה דרכים בהפוסקים האריך להתנהג לגבי המכירה, ובשטר מכירה של מורינו הרב שליט"א כתוב **ז' וכן החמץ הנשאר לכבוד שבת הוא בכלל המכירה, והקונה נותן**

¹ יש בזה מחלוקת הפוסקים, ועי' מהר"ם שיק (או"ח סי' ר"ה) ולבוש"מ (קמא סי' ע"ה) ומנח"א (ח"ג סי' כ"ו) ועוד שכ"כ, וכן המנהג.

² עי' ערוגה"ב (קג) ועוד, ומו"ר הגר"מ ניישלאס זצ"ל גאב"ד דפה שיכון סקווירא, כתב בשטר מכירה שתחול מיד, ואכן לא הרשה למאפיות וחניות למכור חמץ אח"כ וכמ"ש במהר"ם שיק הנ"ל ד"ה אלא, אמנם כהיום שרבו הציבור והצורך, לכן מעדיפים לכתוב שתחול המכירה סמוך לכניסת השבת.

³ ואם הגוי לא יסכים לכך, אפשר להרב ליתן לו במתנה חפצו, ואח"כ ישתמש בחפץ זו לקנין סודר וישאירנו ברשותו עד חצי שעה קודם שקיעת החמה.

והסיבה לכך, כיון דכלתה קנינו בשעת המכירה (עי' חו"מ סי' קצ"ה ס"ה).

רשות לאכול ממנו ולבער הנשאר, ואם ירצה יבואו לחשבון אחר

הפסח⁴.

- מורינו הרב שליט"א חושש לכתחילה להשיטות⁵ שקנין אודייתא לא מועיל בהקנאה לאחר זמן, לכן, סמוך לכניסת השבת בזמן חלות המכירה, יש לעשות קנין אודייתא, ע"י אופנים דלהלן: (א) שיאמר 'הננו מודה וכו' להגוי [אפילו ע"י הטלפון], (ב) או יאמר הרב המוכר לפני שני עדים⁶ 'אני מודה בפניכם, שכל החמץ שלי ושל כל הציבור שהרשו אותי על החמץ שלהם, וכן כל המקומות שנזכרים בשטר המכירה, שייכת להערל [פלוגי] כדת וכדין והרי הוא שלו לחלוטין', וליתר שאת יחתמו העדים על שטר אודייתא [רצו"פ]⁷, (ג) או יכתוב

⁴ וכיון שהתנה עם הגוי שיכולים לאכול, אין בזה חשש ערמה, והגם שאפשר ליזהר לאכול הפת ולבער הנשאר, אמנם כיון שלפעמים נשארים פירורים, וגם יש כאלו שאוכלים ביחד במקומות ציבוריים ונשאר שם חמץ, לכן העדיפו במכירה כזו.

ויש כאלו שמוכרין רק מה שישאר מהחמץ של שבת, אבל מה שנאכל אינו בכלל המכירה, אמנם מכירה כזו שייך רק ע"י 'ש ברידה', ורק בדברנן אמרין ברידה אבל לא בדאורייתא כידוע, ויש לחשוש למש"כ בשועה"ד (הלכות מכירת חמץ שבסוף הל' פסח) ש'חמץ הנמכר אינו בכלל ביטול והפקד מאחר שדעתו עליו וכו' ולזאת אם המכירה אינו כדת עובר עליו בב"י וכו', וכו"כ בשו"ת חת"ס (או"ח סי' ס"ב) ועוד.

ואלו שכותבין בשטרי הרשאה 'למכור לנכרי וכו' חוץ מהחמץ שאני אוכל' וכו', נכון שלא לכתבו בשנה זו, שהרי מוכר עכ"פ מה שיאכל בשבת, אמנם גם אם כבר כתבו, עדיין אפשר למכור מטעם זכין לאדם שלא בפניו, ויש עכ"פ להודיע להנכרי שאין הכוונה למה שיאכלו בשבת, גם נכון להודיע להמוכרים אם אפשר.

⁵ חזו"א (ב"ק סי' י"ח אות ו' ד"ה נראה), דבאופן זה אין כאן הודאה שהוא של פלוגי, וכיון דאין כאן הודאה אין כאן קנין.

⁶ העדים צ"ל שלא יהיו קרובים בין זל"ז, ובין להרב או לאלו שהרשו להרב למכור אם חמצם.

⁷ הסיבה שלוקחין עדים, שאם הגוי אינו לפנינו, למי יודה הרב שמכר את החמץ, שלכן עושין האודייתא, וידוע שיטת הקצוה"ח (סי' מ' סוסק"א) וכ"ה שיטות כמה ראשונים

ויחתום הרב בעצמו נוסח זו 'אני מודה שכל החמץ שלי וכו' כנ"ל, ואם יש לו שטר אודייתא נדפס, לכה"פ יאמר בפיו הנוסח קודם שיחתום [עיי' בהערה⁸].

- בשעת הדחק או בדיעבד ששכח למכור החמץ קודם זמן הביעור, אפשר למכור במשך כל היום, דהרי החמץ עדיין מותר בהנאה ביום השבת קודם זמן הביעור⁹.

- נזכר אחר כניסת שבת שעדיין לא מכר חמצו, אם הוא עדיין זמן ביהש"מ, אפשר למכור חמצו אז, ובקנין כסף יתן הגוי את הכסף לבין אצילי ידיו של המוכר. ואם נזכר אחר צאה"כ, יש למכרו לגוי בקנין אודייתא.

- אלו שדרים פה ונוסעים על חג הפסח לארה"ק או אירופה מקומות שהשעות מתקדם, עדיף למכור חמצם באופן שתחול המכירה מיד, אמנם אלו שנשארים פה, אף על פי שיש להם נכסים במקומות הנ"ל אי"צ¹⁰.

שאין אודייתא מועיל אלא במודה לפני עדים, וכן כשמודה לו בשטר, לכן, עכ"פ באופן זו שהגוי אינו לפנינו, יש לעשות לפני עדים, וליתר שאת גם יחתמו על השטר.

⁸ עי' שו"ת בית שלמה (או"ח סי' ע"ב) דאף לדברי האומר דאודייתא בעי עדים, מ"מ ה"ה דמועיל אודייתא שלא בפני עדים, ועי' שו"ת בית יצחק (קו"א ליו"ד סי' ט') דאם לא כתב המוכר בעצמו השטר רק חתם תחתיו לא קנה, שהרי לא הודה כלום רק חתם שהודה ולא הודה באמת, לכן צ"ל שיכתוב בעצמו השטר, או עכ"פ יקרא בפיו נוסח האודייתא ויחתום.

⁹ אמנם אין לכתוב שתחול המכירה ביום השבת, שחוששין לשיטת הגרעק"א (תשו' סי' קנ"ט) ודעימיה (עי' מהר"ם שיק הנ"ל וכת"ס סי' מ"ו) דאסור משום מו"מ בשבת.

¹⁰ הטעם כיון שבשעת חלות המכירה סמוך לכניסת שבת פה, הרי אצלם כבר שבת, ולהגרעק"א יש לחשוש למו"מ בשבת, אמנם מי שנשאר פה, אעפ"י שבכל שנה מחמירים למכרם בי"ג לחוש לשיטת המחמירים שהולכין בתר מקום החמץ, אמנם השנה הרי המכירה בערש"ק, והרי אצלם הוא ג"כ קודם שבת.